

BLIKVELD

ACHTERGRONDINFORMATIE
BIJ DE ACTIVITEITEN VAN
DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING

Winter 2023

Beste lezeres, beste lezer,

Begin november vierden we samen met heel wat jongeren 10 jaar Boost. Ik voelde veel dankbaarheid en vreugde die avond. Tien jaar lang zijn jonge talenten uit kwetsbare milieus op maat begeleid om hun slaagkansen op academisch en professioneel vlak te maximaliseren. Gevolg? Terwijl van de jongeren uit een kwetsbaar milieu in het algemeen slechts 12% naar het hoger onderwijs doorstroomt, loopt het slaagpercentage voor de Boosters aan het eind van hun secundair onderwijs op tot 95%; 98% van hen kan voortstuderen. Ik noteerde die avond de verwachting dat ook andere jongeren in de toekomst deze kansen krijgen. En dat is wat we gaan doen: we breiden het programma Boost vanaf volgend jaar verder uit.

Jongeren moeten hun leven zelf in handen kunnen nemen. Maar dit lukt niet voor iedereen. Het is onze opdracht om in te zoomen op de structurele oorzaken van armoede die de toekomst van kinderen en jongeren hypothekeren. Op 18 oktober stelden we daarom een grote studie voor, waarvoor wij het initiatief namen, om de omvang van achterstelling bloot te leggen en nieuwe invalshoeken aan te reiken. Investeren in preventie van armoede kost op termijn vijf tot negen keer minder dan nadien te moeten remediëren.

We willen de aanstormende generatie in de startblokken zetten zodat ze het leven en hun toekomst bij het nekveld kunnen grijpen. Daarom dragen we projecten met en voor jongeren een warm hart toe. En als we hun engagement voor de samenleving verder kunnen aanscherpen, zullen we niet aarzelen. Ik verwijs hier graag naar de expo over de Belgica in het BELvue museum. Deze inspirerende hommage aan een moedige groep (jonge) wetenschappers die 125 jaar geleden naar Antarctica trok, heeft voor mij ook een andere dimensie. Wie de fijn opgebouwde tentoonstelling bezoekt, kan niet anders dan zich aangesproken voelen: durf je dromen te realiseren! Maar er is meer. Veel jongeren vinden dat er onvoldoende en te traag actie ondernomen wordt tegen de klimaatverandering – sommigen hebben zelfs last van klimaatangst. Via de Belgica expo krijgen ze handvaten aangereikt om zelf actie te ondernemen.

Naast talentontwikkeling en prikkelen van maatschappelijk engagement wil de KBS jongeren ook betrekken bij het publieke debat. Een goed voorbeeld is het debat over de toekomst van de berging van nucleair afval. Jongeren, een samengesteld panel van volwassenen en daarnaast ook experts praten mee en leggen de basis voor adviezen voor het beleid. Op deze manier zorgen wij voor een platform voor een moeilijk en gevoelig besluitvormingsproces. Investeren in participatie versterkt onze democratie, en dat betekent ook de jongeren betrekken die haar in de toekomst moeten waarmaken.

Brieuc Van Damme
CEO

De Koning Boudewijnstichting is in België, in Europa en in de wereld een actor van verandering en innovatie in dienst van het algemeen belang en van de maatschappelijke cohesie. Om een maximale impact te realiseren, versterkt ze de competenties van organisaties en individuen. Ze stimuleert doeltreffende filantropie bij personen en ondernemingen in België, in Europa en wereldwijd. De Stichting werd opgericht in 1976 toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

3-9

Dossier klimaat

[3-7 Belgica: lessen voor de toekomst uit Antarctica-reis in het verleden](#)

[8 Luisteren naar wie niet gehoord wordt: FETA geeft tips](#)

[9 The Good Wave prikkelt klimaatengagement](#)

[10-11 Waterarmoede blijft nog te veel onder de radar](#)

[12-13 Kort nieuws](#)

[14-15 Creatieve bedrijvigheid waar oude industrie verdwenen is](#)

[16 Turbo op zoektocht naar bacterie-eters voor mucopatiënten](#)

[17 Voetballers als influencers voor verandering](#)

[18-19 Hoger risico op deprivatie voor kinderen van solomoeders](#)

[20-21 Kort nieuws](#)

[22-23 Vernieuwing in de zorg: taboes sneuvelen](#)

[24 Tien jaar Boost, tien jaar levens veranderen](#)

Verantwoordelijke uitgever:

Brieuc Van Damme
Brederodestraat 21, B-1000 Brussel
T: +32-2-511 18 40, F: +32-2-511 52 21
info@kbs-frb.be
KBS-FRB.BE
BECAUSE.EU
IBAN BE10 0000 0000 0404
BIC BPOTBEB

Coördinatie: I. Van Dorsselaer, I. Dannau, T. Van Noppen, C. Verbyst

Redactie: A. Macdonald, I. Philippon, P. Poulussen, E. Haentjens, T. Swaenepoel, C. Vallet, I. Van Dorsselaer

Illustraties: Atelier de L'Imagier (p. 12b); Belga Images (p. 8, 9, 13a); Bollaert & Moortgat (p. 12c); Bonnevie (p. 21b); Collectie Stad Antwerpen, Michel Wuyts & Bart Huysmans (p. 13b); Common Goal (p. 17); Cottonbro Studios (p. 20c); H. Dubois (p. 13c); Infirmiers de rue (p. 21c); J. Excelmans (20b); M. Foremniakowski (p. 16); de Gerlache Polar memory vzw (p. 1, 4, 5b, 6b-d, 7); A. Ghys (13a); Museum Hof Van Busleyden - Mechelen (p. 12a); G. Plaquet (p. 5a, c); F. Toussaint (p. 2, p. 24); K. Van Hecke (p. 22-23); VTM (p. 6a).

Grafische vormgeving: The Crew
Druk: Drukkerij De Maertelaere bv

LESSEN UIT HET VERLEDEN

Het [BELvue museum](#), beheerd door de KBS, zet een expeditie naar Antarctica in de schijnwerpers die 125 jaar geleden plaatsvond, maar die vandaag meer dan ooit relevant is. De erfenis van deze wetenschappers op de Belgica helpt hun collega's vandaag oplossingen te bedenken voor de klimaatcrisis. Lees er meer over op de volgende bladzijden.

Zuurtegraad oceanen
sinds metingen Belgica:

+ 30%

Stijging gemiddelde
temperatuur sinds Belgica:

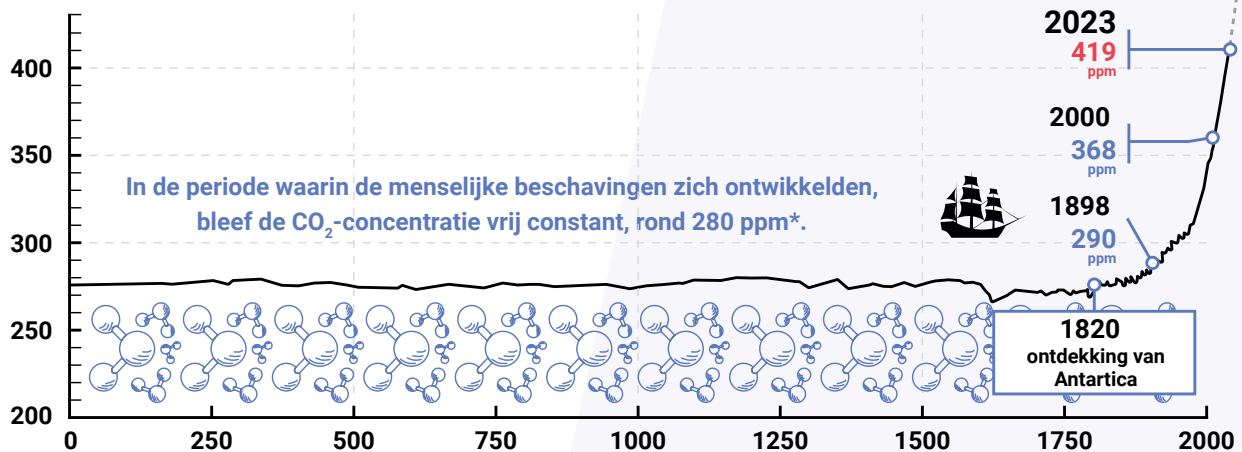
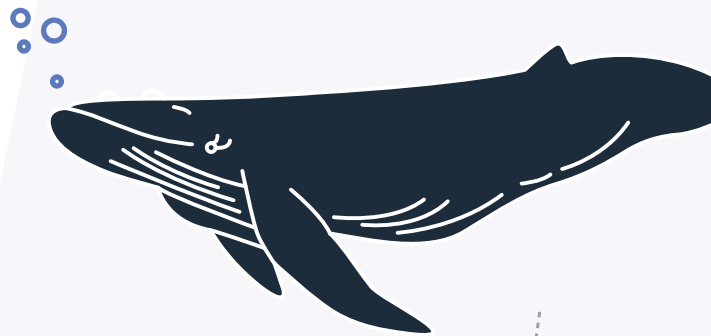
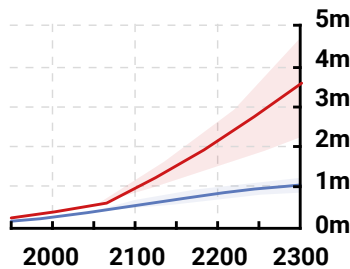
+ 1,1°

40% tot 70%
van CO₂-uitstoot kan dalen
door ons eigen gedrag aan te
passen

Aantal walvissen:
90%
uitgestorven sinds de
metingen

Vermoedelijke
stijging van het algemene
zeeniveau 2000-2300

Het zeepeil blijft
nog honderden
jaren stijgen

Walvissen redden om de planeet te redden

Walvissen hopen in hun lange leven koolstof op. Wanneer ze sterven, nemen ze gemiddeld 33 ton CO₂ mee naar de bodem. Een boom absorbeert 24 kg CO₂ per jaar.

*parts per million

OP ZOEK NAAR HET EINDE VAN DE WERELD

Tegen de achtergrond van de onrust over het klimaat en onze planeet komt BELvue museum met een expo over een expeditie naar de Zuidpool, 125 jaar geleden, die jongeren vandaag hoop voor de toekomst moet geven.

Thema van de [interactieve expo 'Op zoek naar... het einde van de wereld!'](#) is de reis van het stoomschip Belgica dat 125 jaar geleden op ontdekkingsreis ging naar Antarctica. De samenstellers, met als curator VTM-weervrouw en klimaatexperte Jill Peeters, nemen bezoekers mee naar het witte continent en belichten de huidige klimaatcrisis op een manier die hoop geeft, en bieden concrete handvaten om zelf ook in actie te komen. De structuur van de tentoonstellingsruimte inspireerde de structuur van de expo, met drie zalen waar verleden, heden en toekomst vorm krijgen.

VERLEDEN: REIS NAAR *TERRA INCOGNITA*

In de eerste zaal – “Reis naar het onbekende” – zijn naast foto’s van het schip en de internationale bemanning voor het eerst alle voorwerpen die de reizigers meebrachten, samen te zien.

De Belgica vertrok vanuit Antwerpen in augustus 1897 en keerde ruim twee jaar later terug na een huiveringwekkende tocht. Als eerste reizigers overleefde de bemanning een winter in Antarctica, ingesloten als ze waren door pakijs. Al die tijd bleven ze het ecosysteem bestuderen, tot in de kleinste details.

Expeditieleider en marine-officier Adrien de Gerlache hield nauwgezet een logboek bij, een schat aan informatie die wetenschappers vandaag nog gebruiken – van metingen van het veranderende poolklimaat tot de mentale en fysieke voorbereiding van astronauten voor lange ruimtemissies.

“Mijn betovergrootvader Adrien de Gerlache trok niet naar Antarctica om er de Belgische vlag te hijsen, of bodemrijksdommen te exploiteren. Hij wilde aan wetenschap doen, begrijpen hoe het continent

in elkaar zat. Het was echt *terra incognita*”, zegt regisseur Henri de Gerlache, van wie de familie heeft meegewerkt aan de expo. “Hij had een visie, op de wetenschap, op internationale samenwerking. Hij was zijn tijd ver vooruit.”

“Ze botsten op vele moeilijkheden. Twee bemanningsleden overleefden de tocht niet. Maar ze vonden een manier om het vol te houden, ze vonden een manier om samen te werken”, besluit de Gerlache, die zelf twee keer Antarctica bezocht.

HEDEN: OP ZOEK NAAR HOOP

Die geest van samenwerking en die veerkracht, waardoor de bemanning van de Belgica zich tegen alle hoop in toch kon bevrijden uit het pakij, kan bezoekers aan BELvue vandaag inspireren. Dat stelt Ariane Bazan, professor Klinische Psychologie aan de ULB, die ook heeft bijgedragen aan de expo.

“We zitten allemaal in hetzelfde schuitje. En we kunnen het redden als we dezelfde basisprincipes toepassen als de jonge bemanningsleden. Ze hebben het gehaald omdat ze niet van hun koers zijn afgeweken, ondanks de verschillen en de spanningen die ontstaan wanneer je 13 maanden lang opgepakt zit in een kleine ruimte.

Door hun vindingrijkheid en lef te bundelen konden ze het schip uit het ijs bevrijden.”

De tweede zaal – “Een duik in het diepe” – maakt duidelijk voor welke grote uitdagingen we vandaag staan. Onder het oog van een blauwe walvis – het grootste zoogdier ter wereld – kunnen bezoekers zien in welke mate onze wereld in die 125 jaar is veranderd: steeds sneller smeltend poolijs, de stijging van het zeeniveau wereldwijd, de plastic soep die zelfs tot aan Antarctica spoelt. Zeker jonge bezoekers kunnen boos en bang worden als ze zien hoe ver de mensheid het heeft laten komen.

Maar het museum benadrukt hoe wetenschappers uit verschillende disciplines, net als op de Belgica toen, ook vandaag samenwerken. De data uit al die disciplines liggen er. Het komt er nu op aan om de verbindingen te leggen.

TOEKOMST: ALLE HENS AAN DEK!

Door de inspanningen voor natuurbehoud is het aantal walvissen bijvoorbeeld opnieuw toegenomen. Het Internationaal Monetair Fonds, dat de wereldeconomie in de gaten

houdt, schat dat walvissen redden de meest kostenefficiënte vorm van CO₂-beperking is – één walvis haalt evenveel CO₂ uit de atmosfeer als duizenden bomen.

In de derde en laatste ruimte – “Van koers veranderen” – krijgt de bezoeker handvaten om impact te hebben in de strijd tegen de klimaatverandering. In een nagmaakte duikerklok vinden ze tips, van eenvoudig – minder vlees eten – tot veeleisender, zoals je huis isoleren.

Bezoekers kunnen hun persoonlijke klimaatbelofte op een post-it schrijven en ze naast die van de andere bezoekers op de wanden plakken.

De gratis expo ‘Op zoek naar... het einde van de wereld!’ Een klimaatexpeditie aan boord van de Belgica’ loopt tot 4 februari 2024.

Voor meer details:
belvue.be/nl/activities/klimaat-op-zoek-naar...het-einde-van-de-wereld.

“EXPO IS HET BEGIN VAN EEN NIEUWE WERELD”

Weervrouw en klimaatexperte Jill Peeters is de curator van ‘Op zoek naar... het einde van de wereld!’

“Het voelde als thuiskomen”, zegt Jill Peeters over de openingsdag van de expo, toen ze journalisten en stakeholders gidste doorheen een verhaal van 125 jaar geleden dat brandend actueel is. Wetenschappers uit zeer verschillende disciplines – veel jonge mensen – moesten toen samenwerken om de expeditie van de Belgica tot een goed einde te brengen. “Dit is een belangrijk verhaal nu we in de strijd tegen de klimaatverandering opnieuw kennis bij elkaar moeten brengen en de verbinding maken.”

“In de expo hebben we subtiel, als een *silver lining*, elementen ingebouwd die mensen hopelijk ook aanvoelen.” Zo is er gespeeld met geluid. In de eerste zaal, over de expeditie 125 jaar geleden, klinken natuurlijke geluiden – het kraken van ijs, het piepen van hout.

In de tweede zaal, over vandaag, zijn die geluiden weggedrukt door menselijke activiteit. In de laatste zaal, die van de toekomst, is er stilte om ruimte te maken voor het geluid van de bezoekers, die zelf kunnen formuleren wat er voor het klimaat moet gebeuren.

“Een paar dagen na de opening kreeg ik een bericht van een kennis die de expo had bezocht met zijn tienerkinderen. Het bezoek was de aanleiding geweest voor een gesprek over hun eigen rol, die van de kinderen en van de ouders, over wat je zelf kan doen en hoe je dat kan doen. Ze hadden handvaten gevonden in de expo. Ik hoop dat alle ouders die met hun kinderen de expo bezoeken dat gesprek voeren.”

Want hoop is er, benadrukt Peeters. Volgens het IPCC-

Klimaatpanel is wetenschappelijk aangetoond dat veertig tot zeventig procent van de broeikasgasuitstoot beperkt kan worden door dingen die we zelf in de hand hebben, als consument en als individu. “Deze expo is geen eindpunt, ze is het begin van een nieuwe wereld. De expeditie van de Belgica toont dat kennis toen hoop gaf. Het is niet zo uitzichtloos als we denken. Er is altijd een horizon.”

REIS NAAR HET ONBEKENDE

16 AUGUSTUS 1897

Belgica vertrekt uit Antwerpen.

23 JANUARI 1898

Eerste blik op het vasteland van Antarctica. Studie van geografie, geologie, flora en fauna.

5 MAART

Belgica loopt vast in het pakijs.

17 MEI

Geen daglicht 67 dagen.

SPELENDERWIJS KLIMAATOPLOSSINGEN ZOEKEN

Zolang de expo loopt, kunnen leerlingen van de lagere en middelbare school in workshops de klimaatcrisis van naderbij bekijken en acties ontdekken om ook zelf iets te doen.

In "Expeditie inclusief", de workshop voor het eerste tot het vierde leerjaar van de lagere school in het BELvue museum, werken leerlingen samen om – na het bezoek aan de expo – een kolonie pinguïns op smeltend pakijns te redden. Het spel is inclusief, en biedt leerlingen met en zonder handicap de kans elkaars wereld te ontdekken.

Leerlingen van het vijfde leerjaar tot het tweede middelbaar – alle finaliteiten – leren na een bezoek aan de tentoonstelling via raadsels en spelletjes bij over de klimaatverandering.

Scholieren van het derde tot het zevende middelbaar, opnieuw alle finaliteiten, leren via een rollenspel meer over de milieu-

impact van vlees eten, en via constructieve dialoogtechnieken ondanks verschillende standpunten tot een gezamenlijke oplossing te komen.

De workshops zijn gratis, maar reserveren is verplicht. Ze nemen een halve dag in beslag en lopen tot 2 februari. www.belvue.be

14 JANUARI 1899

Bemanning begint een kanaal in het ijs te zagen.

14 FEBRUARI

Belgica bevrijdt zich uit het ijs en bereikt Chili op 28 maart.

5 NOVEMBER

Weer thuis in Antwerpen.

gedurende

ELKE STEM TELT

Met het Europese project [Fair Energy Transition for All \(FETA\)](#) wil de KBS garanderen dat groene beleidsmaatregelen moeilijk bereikbare groepen ten goede komen én hun steun krijgen. Dit baanbrekend model om te luisteren naar mensen die het financieel moeilijk hebben, slaat aan.

Het klimaatbeleid van Europese regeringen botst op felle weerstand; veel burgers vinden de maatregelen te duur en te elitair. Aanleiding voor de Koning Boudewijnstichting en vijf partners om in Europa een luisteroefening te organiseren met mensen die het financieel moeilijk hebben. Inzet: hoe deze groep burgers overtuigen van de nood aan een drastische beperking van de CO₂-uitstoot voor transport en verwarming?

FETA OP COP28

FETA is voorgesteld op COP28, de klimaatop van de VN. Het project had de aandacht getrokken van de Europese Commissie, nationale beleidsmakers en organisaties.

Twee jaar lang werden in totaal 1.000 mensen bevestigd in negen Europese landen, gevolgd door gedetailleerde aanbevelingen aan nationale overheden en de EU. Deze bevindingen hebben een snaar geraakt bij beleidsmakers, net omdat ze diepgeworteld zijn in de ervaringen van Europeanen die moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen. De Belgische regering zet deze voorstellen voor een inclusieve transitie centraal in haar EU-voorzitterschap in de eerste helft van 2024.

Dat regeringen de oren spitsen, is niet verwonderlijk. Ze dreigen het vertrouwen van hun bevolking te verliezen wanneer ze in de strijd tegen de klimaatverandering radicale veranderingen doorvoeren.

Het is essentieel om achterblijvers te begrijpen en samen met hen constructieve oplossingen te zoeken. Het FETA-team heeft daarom de lessen die het getrokken heeft uit het traject met kwetsbare groepen in een gids gegoten: [Make the invisible visible](#), alleen in het Engels.

Hoe kom je deelnemers op het spoor en hoe mobiliseer je hen, hoe houd je hen betrokken, hoe kan je op een correcte manier peilen naar hun mening over complexe thema's waar ze niet mee vertrouwd zijn?

De gids is gratis te downloaden voor iedereen die moeilijk bereikbare burgers wil betrekken bij een publiek debat en bij beleidsprocessen, ongeacht het thema. Hij is makkelijk op maat van de eigen noden te snijden.

De Koning Boudewijnstichting werkt momenteel overigens zelf aan een langetermijnstrategie om criteria voor een inclusieve transitie in te bouwen in al haar programma's.

fair-energy-transition.eu/

EEN DIEPE DUIK IN HET KLIMAAT

Veel bezorgde burgers doen hun deel, maar de klimaatactie die nodig is, vergt een veel grotere mobilisatie. Met [The Good Wave](#) ondersteunt de Koning Boudewijnstichting organisaties die ook burgers die nog aan de zijlijn staan, mee in het bad trekken.

Veel mensen zijn zich bewust van de klimaaturgentie en hebben hun gedrag ook al aangepast. Vele anderen houden zich nog op de achtergrond. Hoe kan je hen bij de strijd voor het klimaat betrekken? Dat is het doel van *The Good Wave*, een initiatief van de KBS, om boodschappen op maat te helpen creëren die het engagement van mensen prikkelen.

The Good Wave is in de eerste plaats een website boordevol praktische en educatieve tools over verschillende thema's: de impact van klimaatactie, omgaan met klimaatangst, storytelling, *fake news*, polarisatie. De inhoud werd ontwikkeld op basis van onderzoek in de sociale en gedragswetenschappen.

The Good Wave, dat zijn verder ook de *Wavemaker sessies*, thematische discussies van een paar uur gericht op concrete actie. Iedereen die zijn of haar organisatie wil meetrokken in duurzame en effectieve acties kan deelnemen.

Tot slot zijn er de *Learning Labs*, waarbij drie dagen wordt ingezoomd op een thema, zoals in oktober in Waver.

Tijdens deze labs, gericht op effectieve communicatie over klimaatactie, analyseren de deelnemers cases uit hun eigen organisatie. Marion De Backer geeft voor Group One les over duurzaam ondernemerschap en ecologische transitie. "Ik vind het soms moeilijk om leraars te betrekken bij onze educatieve trajecten, dat was een van de redenen voor mijn deelname hier." Ze pikte er tools op waar ze meteen mee aan de slag wil.

"Eerst informeren, dan aandacht trekken, dan streven naar acceptatie voor we overgaan tot actie."

Marion De Backer

De dagen zijn gevuld met presentaties, debatten en uitwisselen van ervaringen. Zo denken de deelnemers samen na over de beste manier

om verschillende doelgroepen aan te spreken. "Ik houd voortaan het 'actieplan' in het achterhoofd", zegt Marion De Backer. "Eerst informeren, dan aandacht trekken. Streven naar acceptatie door het publiek, voor we overgaan tot actie en proberen die doelgroep ook vast te houden."

In Waver ontmoetten deelnemers met heel verschillende achtergronden elkaar – medewerkers van verenigingen of sociale ondernemingen en ambtenaren, elk met een eigen visie en gevoeligheden. "Het is ook deze diversiteit die het *Learning Lab* tot zo'n positieve ervaring heeft gemaakt", besluit Marion De Backer.

thegoodwave.be

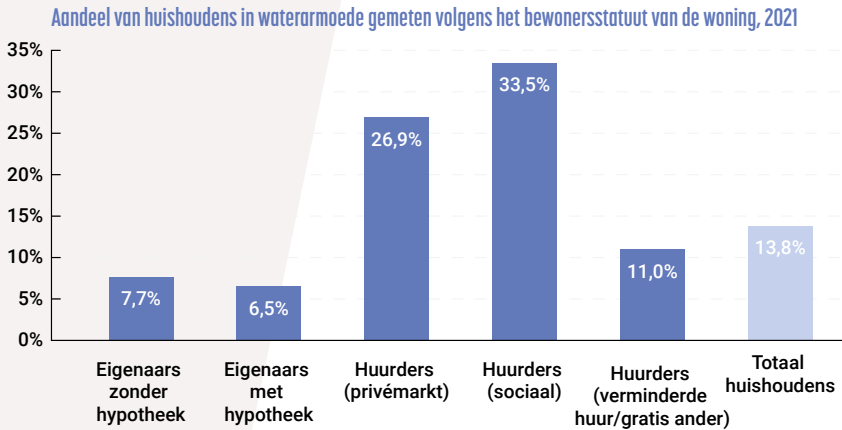
WATERARMOEDE BLIJFT ONDER DE RADAR

Water is een mensenrecht. Nochtans geeft een nieuwe indicator aan dat de toegang tot water voor basisbehoeften ongelijk is. Dat blijkt uit de eerste [Barometer Waterarmoede](#), uitgevoerd op initiatief van de Koning Boudewijnstichting.

Waterarmoede betekent dat een persoon of een huishouden geen toegang heeft tot voldoende kwaliteitsvol water voor basisbehoeften zoals voeding, lichaamshygiëne en een propere woning, of dat ze het risico lopen om afgesneden te worden van drinkwatervoorziening. In België komt deze vorm van armoede vooral voort uit een te laag inkomen in verhouding tot een proportioneel te hoge waterrekening en een woning van slechte kwaliteit.

De Barometer Waterarmoede 2023, die onderzoeksters van de Universiteit Libre de Bruxelles en de Universiteit Antwerpen samenstelden op vraag van de Koning Boudewijnstichting, geeft inzicht in de situatie van de Belgische huishoudens in 2021.

Waterarmoede kan worden vastgesteld op basis van een vast drempelbedrag,

een internationale indicator die ook sommige waterbedrijven in België gebruiken. Volgens die indicator leefde 5% van de Belgische huishoudens in waterarmoede in 2021.

De ongelijkheid kan ook geanalyseerd worden op basis van een variabel drempelbedrag. De onderzoeksters gebruikten deze tweede indicator voor hun analyse van de situatie. Op basis van deze indicator had 13,8 procent van de Belgische huishoudens in

2021 een te hoge waterrekening in verhouding tot hun beschikbaar inkomen, na aftrek van de woonkosten. Vooral huishoudens met een armoederisico of eenoudergezinnen zijn getroffen. Ook wie een woning huurt, krijgt vaker met waterarmoede te kampen. Het waterverbruik daalde de afgelopen decennia, maar met de coronaperiode keerde die trend. Mensen waren meer thuis door de lockdowns, werkloosheid en telewerken. Sinds 2013 stijgt de prijs voor water sneller dan de

WATERARMOEDE IN CIJFERS

13,8%
van de Belgische
huishoudens leeft in
waterarmoede

56,5 %
van de huishoudens
met een beperkt
inkomen

18,4%
van de huishoudens
die in een woning
van gebrekkige
kwaliteit wonen

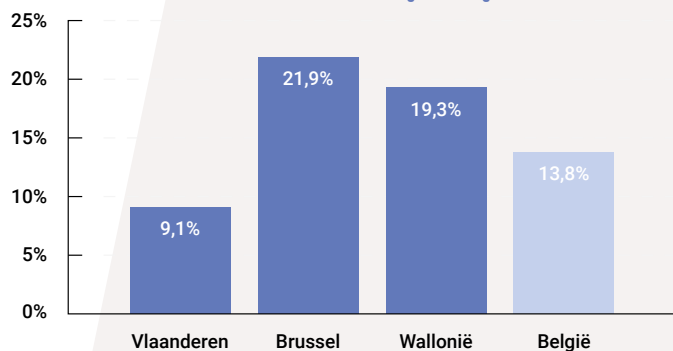

26,8%
van de huurders

consumptieprijsindex. Water wordt dus in verhouding sneller duurder dan andere producten.

De KBS ondersteunde al vele projecten die deze vorm van armoede willen bestrijden via de Fondsen die ze beheert. Een mooi voorbeeld zijn de projecten gesteund door het Fonds Ernest du Bois. OCMW's gaan samen met mensen die te maken hebben met waterarmoede waterlekken in huis opsporen en repareren. Het resultaat? Hun waterverbruik daalde met 20 tot 50%.

Aandeel van huishoudens in waterarmoede volgens de regio, 2021

MEER WETEN

Het rapport 'Barometer van de waterarmoede – Analyse en interpretatie van de resultaten 2021' kan gratis gedownload worden via www.kbs-frb.be.

"HUURDERS ZIJN EXTRA KWETSBAAR"

Net als de Barometer Energiearmoede wil de Barometer Waterarmoede ongelijkheden blootleggen. Voor het eerst wordt de Barometer Waterarmoede apart gepubliceerd. Teams van de ULB en de Universiteit Antwerpen brachten de cijfers samen.

"We bekijken het gewicht van de waterfactuur in het beschikbare budget zonder woonlasten. Zo'n factuur kan te hoog zijn. Sommige huishoudens hebben een veel lagere waterfactuur dan vergelijkbare huishoudens. Zij consumeren vermoedelijk niet voldoende. Dat is ook een probleem", zegt onderzoeker Sandrine Meyer (ULB).

Hoe interpreteert u die gegevens dan?

"Dat is niet zo eenvoudig, er ontbreekt veel informatie. Je weet niet welke huishoudens regenwater recupereren en daardoor minder verbruiken. Een andere blinde vlek is

dat de gegevens enkel gaan over wie toegang heeft tot het drinkwaternet. Daklozen hebben dat niet. Veel van onze gegevens komen uit de EU-SILC-enquêtes, een gesloten lijst van sterk gecodificeerde vragen. Zo wordt er niet gevraagd of huishoudens vinden dat ze voldoende toegang hebben tot water. We weten niets over subjectieve waterarmoede.

Je moet ook voorzichtig zijn met interpretaties. Een te lage waterfactuur kan een indicatie zijn van betaalmoelijkheden. Mensen gaan dan zo weinig mogelijk verbruiken omdat het te veel kost. Of de watermaatschappij heeft de toevoer begrensd. Dat gebeurt soms bij wanbetalers. Daar hebben we geen zicht op. Een te lage waterfactuur kan ook voorkomen bij huishoudens die heel veel regenwater gebruiken. De steekproef in de SILC-enquêtes is verder te beperkt. We kunnen er

geen verfijnde kruisanalyses mee doen om de groep huishoudens in waterarmoede beter te karakteriseren."

Wat valt u het meeste op in de resultaten?

"De analyses tonen opnieuw aan hoe kwetsbaar huurders zijn in ons land. Dat is een constante, ook bij energiearmoede. Zeker bewoners van appartementen, waar redelijk zelden een waterput is, zijn extra kwetsbaar. Verhuurders doen dat soort investeringen niet. Ze zijn vaak ook moeilijk aan te porren om de woningen aan te passen. Het is niet altijd duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is: wie herstelt een lekkende kraan of een toilet dat blijft doorlopen? Zeker kwetsbare huurders hebben daar geen geld voor en ze kunnen niet alles zelf repareren. Soms zijn ze zich onvoldoende bewust van de impact van lekken op hun waterconsumptie."

WINTERPRET VOOR CULTUURLIEFHEBBERS

Deze donkere dagen zijn het ideale moment om troost te zoeken in schoonheid. Op verschillende plekken in het land zijn deze winter kunstwerken te zien die zich daar perfect toe lenen. Ze zijn verkregen door het Programma Erfgoed & Cultuur of door Fondsen die het beheert.

WERELDKLASSE OP BRAFA

Op de jaarlijkse kunst- en antiekbeurs BRAFA presenteert de KBS recente aankopen, naast een fascinerende selectie uit de meesterwerken in haar collectie. Voor de editie van 2024 gaat het onder andere over de 'Man van Smarten' van Albrecht Bouts – een van de Vlaamse Primitieven – uit de vroege 16de eeuw; een zeldzame 17de-eeuwse 'Madonna met kind' in hout door de Mechelse beeldhouwster Maria Faydherbe, recent gekocht door het Fonds Léon Courtin-Marcelle Bouché; 'Portret van Marguerite', een schilderij uit 1887 door de symbolist Fernand Khnopff van zijn zus; en 'Nachtvlinders', een surrealistische kortfilm uit 1998 van filmmaker Raoul Servais, die in maart overleed. Een voorproefje voor de viering van honderd jaar surrealisme in 2024 krijgen bezoekers met het pas gerestaureerde handgeschreven en getekende magazine 'Vendredi', met bijdragen van grote Belgische surrealisten. Tussen 1949 en 1951 werd wekelijks telkens één enkel exemplaar gemaakt.

**28 januari – 4 februari 2024, Brussels Expo,
Paleizen 3 & 4: www.brafa.be**

CARITAS KEERT TERUG NAAR HUIS

'Caritas', een 17de-eeuws werk van beeldhouwer Jan van Delen, is eindelijk teruggekeerd naar de grafkapel in de Brusselse Zavelkerk, waar Franse revolutionairen het in 1794 roofden. De beeldengroep, die besteld werd door graaf Lamoral van Thurn en Tassis om zijn graf op te luisteren, heeft een hele omzwerving achter de rug. Caritas verdween spoorloos gedurende tweehonderd jaar. In 2012 werd de beeldengroep herontdekt in de inkomhal van een appartement in Parijs. Het [Erfgoedfonds](#) kocht hem in 2012 aan op een veiling van Christie's in Londen. Omdat de Zavelkerk volop in restauratie was, werd de sculptuur ondergebracht in het Museum voor Schone Kunsten even verderop. Sinds eind november is het weer te bewonderen op zijn oorspronkelijke locatie.

KUNST VERTELT HET VERHAAL VAN VLAANDEREN

Zeldzaam en onmisbaar, het omschrijft de 'Topstukken' uit het Vlaamse Topstukkendecreet van 2003, waarmee de Vlaamse regering bepalende stukken uit het Vlaamse artistieke en culturele erfgoed wil beschermen en verrijken. Het is meteen ook de titel van de expo in het MAS in Antwerpen, dat het twintigjarig bestaan van dit decreet viert met een selectie van 100 kunstvoorwerpen die representatief zijn voor de Collectie Vlaanderen. De KBS geeft uit haar rijke collectie enkele van die Topstukken in bruikleen voor deze expo. Het gaat om het 16de-eeuwse 'Antwerps Uiltje', uit zilver, verguld zilver en... kokosnoot; de eveneens 16de-eeuwse kaart van Utopia van cartograaf Abraham Ortelius; en een zilveren sierstel van Pieter Paul Rubens uit de 17de eeuw.

mas.be/nl/zeldzaam-en-onmisbaar

HULP VOOR SLACHTOFFERS VAN DE AARDBEVING IN MAROKKO

Al snel na de verwoestende aardbeving in Zuid-Marokko op 8 september, waarbij bijna 3.000 mensen omkwamen en zo'n 300.000 mensen dakloos werden, verschoof de internationale aandacht naar Gaza. Toch is er nog altijd dringend hulp nodig om de bevolking door de winter heen te helpen en voor de wederopbouw. Naast de steun van overheden en ngo's blijft de Koning Boudewijnstichting haar [filantropische tools](#) ter beschikking stellen zodat individuen, bedrijven en organisaties hun solidariteit kunnen tonen. Ook de KBS-partners in het wereldwijde Myriad-netwerk faciliteren giften. In totaal werd ruim 400.000 euro opgehaald in twee maanden; dit geld wordt ingezet voor psychologische ondersteuning, tijdelijke huisvesting en wederopbouw.

INNOVATIE IN EEN SOCIAAL JASJE

Op de site Monceau-Fontaines in Charleroi, ooit vervallen industriële glorie, zijn nu creatieve sociale-economiebedrijven actief die hun activiteiten laten rijmen met de noden van de regio. Het [Fonds Solmido](#), beheerd door de KBS, zet er de schouders onder.

Vijfduizendvijfhonderd vierkante meter bureau ruimte, in perfecte staat, op een grond van 2,5 hectare, allemaal voor sociale bedrijfjes. Prachtige conferentiezalen die jaarlijks 15.000 bezoekers over de vloer krijgen. Een gezellig restaurant dat tafelenoten aantrekt op zoek naar kwaliteit tegen een zachte prijs, en dat stagiairs traint. Animatie in en voor de buurt om de banden aan te

halen tussen de gebruikers van deze ruimten en de bewoners van de regio. En dat is verre van alles. De site van Monceau-Fontaines, vernoemd naar de grootste koolmijn van Charleroi die in april 1980 dichtging, heeft vandaag een twintigtal verenigingen en sociale bedrijven onder dak voor opleiding, ondernemerschap, huisvesting en animatie.

Deze sociale ondernemingen zijn niet alleen huurders van bedrijfsruimte. Zodra hun kandidatuur goedgekeurd is worden ze ook lid van de Algemene Vergadering van de vzw Monceau-Fontaines die de site beheert. Ze nemen dus actief deel aan de vele projecten. "Dit maakt dit project, dat in 2001 werd ingehuldigd, zo rijk", zegt Bruno Carton, directeur van de vzw. "Doordat al deze verschillende bedrijven hier bureaus zijn van elkaar,

kunnen ze problemen oplossen waar individuele organisaties op vastlopen. Flexibiliteit en creativiteit ten dienste van het collectief: dat is meteen ook de kern van de sociale economie."

LOKALE VERANKERING

Een voorbeeld? Honderden stagiairs bekwamen zich in bouw en renovatie op de werven van de vzw Quelque Chose à Faire/QCAF – een van de stichtende partners die in 1993 het braakland van Monceau-Fontaines aankocht samen met Le Gerموir et de SAW-B – en van de coöperatieve SoLogInnov. Sommigen kunnen nadien huurder en zelfs eigenaar worden van een woning. Ze krijgen ondertussen begeleiding op maat van de vzw Relogeas, met de steun van het Fonds Solmido. "Sommige spelers hebben samengewerkt om de toegang tot huisvesting

te verbeteren voor de stagiairs die hun opleiding op de site krijgen. Toen we ook woningen wilden aanbieden aan mensen in kwetsbare situaties zijn er andere spelers bijgekomen. Die dynamiek is typisch voor Monceau-Fontaines.”

Dankzij de stevige banden tussen de partners op de site kunnen ze ook samenleggen voor diensten die ze zich, apart, niet kunnen veroorloven. Met de ledenbijdragen kon bijvoorbeeld een jobcoach worden ingehuurd voor de sociale re-integratie van de stagiairs van de verschillende bedrijven, of zijn fietsen en steps aangekocht die alle werknemers en stagiairs op de site kunnen gebruiken. “De lokale verankering, de integratie van dit project in de wijk, die zijn voor ons erg

“Alle bedrijven die hier actief zijn, zijn ontstaan als antwoord op de behoeften van de lokale bevolking.

We willen dat nog versterken.”

Bruno Carton, vzw Monceau-Fontaines

belangrijk”, benadrukt Bruno Carton. “De geschiedenis van de site is verweven met die van de regio. Alle sociale-economiebedrijven die hier actief zijn, zijn ontstaan als antwoord op de behoeften van de lokale bevolking. We willen deze verankering behouden, en ze zelfs nog versterken.”

HET COLLECTIEF, MOTOR VAN INNOVATIE

Deze wendbaarheid, dit samen zoeken naar oplossingen op maat van de behoeften van de bezoekers en dus van de regio, zijn een vruchtbare voedingsbodem voor vernieuwende projecten. “In 2007 hebben we een complex van animatie- en conferentiezalen gecreëerd die gemiddeld 700 keer per jaar worden verhuurd en duizenden bezoekers aantrekken. Dit zet Monceau-Fontaines ook buiten de regio op de kaart, het verlicht onze hypotheeklast, en het maakt het makkelijker om nieuwe projecten te lanceren. Zo hebben we het restaurant Le Germoir kunnen uitbreiden – ook met de hulp van het Fonds Solmido.

We zijn kleedkamers en douches aan het installeren zodat we onze stagiairs sportactiviteiten kunnen aanbieden. We hebben onlangs ook een hectare grond gekocht om nieuwe kantoren te bouwen voor onze bestaande partners en om nieuwe partners te verwelkomen, naast een kinderdagverblijf om het leven van onze stagiairs te vergemakkelijken en ze vlotter aan het werk te krijgen en te houden.” Met deze overvloed aan ideeën en de sterke waarden die de partners samenhouden blijft Monceau-Fontaines ongetwijfeld ook in de toekomst creatieve zielen naar de sociale economie lokken.

OVER HET FONDS SOLMIDO

Het [Fonds Solmido](#) steunt jaarlijks een of meer verenigingen die projecten van algemeen belang ontwikkelen voor gezondheid, opleiding of onderwijs, of projecten met een sociaal karakter in de streek van Charleroi.

TURBO OP ZOEKTOCHT NAAR BACTERIE-ETERS

Door samen te werken hopen drie onderzoeksinstellingen het proces naar het vinden van alternatieven voor antibiotica in de strijd tegen multiresistente bacteriën te versnellen. De samenwerking was een suggestie van het Fonds Alphonse en Jean Forton en de vereniging van mucoviscidose-patiënten en hun familie.

Elke drie jaar lanceren Muco.be, de vereniging voor mucoviscidosepatiënten, en het Fonds Alphonse en Jean Forton, beheerd door de KBS, een oproep voor onderzoeksprojecten. Bij de dossiers in 2022 waren er twee voorstellen die rond een gelijkaardige hypothese en potentiële oplossing wilden werken. De jury stelde de indieners voor om hun krachten te bundelen.

“Vóór die vraag kwam, kenden wij, onderzoekers, elkaar niet”, zegt Françoise Van Bambeke, farmacoloog aan de Université Catholique de Louvain (UCL). “Dat we dankzij de KBS en Muco.be nu met collega’s uit Vlaanderen en Brussel kunnen samenwerken, geeft ons project een bijzondere meerwaarde. Onderzoek wordt gefinancierd door de regionale overheden, dat maakt dit soort samenwerkingen uitzonderlijk.”

ALTERNATIEF VOOR ANTIBIOTICA

Mucopatiënten hebben vaak af te rekenen met longinfecties. Standaard zijn antibiotica het middel om deze infecties te behandelen, maar door het oprukken van multiresistente bacteriën moeten onderzoekers andere oplossingen vinden. In landen als Rusland en Georgië worden al langer fagen of bacterie-eters ingezet tegen mucoviscidose, in de westerse geneeskunde staat deze behandeling nog in de kinderschoenen.

Bacterie-eters gebruiken als alternatief voor antibiotica: dat is de kern van het onderzoek van beide labo’s. “Voor elke bacterie zijn er in principe meerdere fagen die in onze leefomgeving terug te vinden zijn. Een behandeling hoeft in theorie dus niet veel te kosten. Ik vergelijk het vaak met zelf yoghurt maken. Net zoals yoghurt kan je ook fagen vrij makkelijk kweken”, zegt Piet Cools, medisch microbioloog aan de Universiteit Gent. “Longinfecties bij patiënten met taaislijmvliesziekte zijn moeilijk te

behandelen omdat de bacteriën zichzelf beschermen door een biofilm te vormen die de werking van antibiotica voorkomt. We bestuderen of fagen de antibiotica kunnen helpen om toch te werken tegen de biofilms”, vult Van Bambeke aan.

INNOVATIEVE BEHANDELING

België speelt voor dit onderzoek in Europa een voortrekkersrol. “Na een ontmoeting met een Georgische wetenschapster zijn mijn voorganger, Mario Vaneechoutte, en een collega bij het Militair Hospitaal, Jean-Paul Pimay, zich twintig jaar geleden beginnen toeleggen op het onderzoek naar fagen. Faagtherapie wordt gebruikt bij infecties van brandwonden”, zegt Cools.

Met dit gemeenschappelijke project willen Van Bambeke en Cools nu de mogelijkheden van faagtherapie verder onderzoeken om uiteindelijk te komen tot een innovatieve therapie tegen resistente stammen. “Hoewel een idee in onze sector soms heel veel waard is, deelden we onze kennis voor dit project in alle vertrouwen met elkaar”, besluit Cools. “Die openheid én onze inhoudelijke en technische complementariteit zorgen ervoor dat één plus één drie is. Op termijn varen vooral de patiënten daar wel bij.”

[Acht universitaire onderzoeksgroepen krijgen van het Fonds Alphonse en Jean Forton en Muco.be samen 1,5 miljoen euro om onderzoek te doen naar mucoviscidose. Zij zullen onder meer onderzoeken welke moleculaire processen aan de basis liggen van deze zeldzame ziekte, en hoe de ernstige complicaties waarmee de patiënten kampen zich ontwikkelen en/of behandeld kunnen worden.](#)

VOETBALLERS ALS INFLUENCERS VOOR VERANDERING

Met [Common Goal](#) wil ex-voetballer en medeoprichter Thomas Preiss jonge voetballers inspireren om zich in te zetten voor anderen – en in één klap hun creativiteit en hun ideeën aanboren.

Onze planeet is voetbalgek. Fans geven er samen jaarlijks tientallen miljarden euro's aan uit. Spelers en hun clubs hebben dus een pak geld in handen. Een van de opvallendste initiatieven van Common Goal is daarom de "1% Pledge": ruim 200 bekende spelers en coaches zeggen 1% van hun inkomen toe voor projecten die de VN-Duurzaamheidsdoelen helpen te realiseren.

Over de hele wereld financiert Common Goal, met de steun van een producent van sportartikelen, programma's die vrouwen en meisjes gelijke toegang garanderen tot het voetbal. In de Verenigde Staten werkt de ngo samen met professionele en

amateurclubs om racisme uit de sport te bannen. In Duitsland gebruiken ze pleintjesvoetbal als startpunt voor de ontwikkeling van sociale vaardigheden en voor de opleiding van jongeren in achterstandswijken.

"Er zit muziek in de cocreatie met atleten."

Thomas Preiss, Common Goal

De beweging rond de "1% Pledge", die in 2017 werd opgericht, stemt haar activiteiten af met de Koning Boudewijnstichting. De Stichting helpt deze globetrottende donoren grensoverschrijdend giften te doen op een efficiënte manier, zodat ze zoveel mogelijk impact hebben.

JONGE INFLUENCERS MET WERELDBEREIK

Voor Thomas Preiss, medeoprichter van Common Goal, is het belangrijk dat publieke en private organisaties die werken rond maatschappelijke uitdagingen nauwer samenwerken met sportsterren en andere culturele 'influencers'. Zij hebben op sociale media immers een gigantisch platform.

"Dit potentieel wordt te weinig gezien. We hebben nu een werkbaar concept dat we willen opschalen. Het gaat om aansluiting vinden bij die nieuwe generatie *changemakers*. Ze kunnen een publiek bereiken dat politici ontglipt en een gevoelige snaar raken bij de volgende generatie."

In het traditionele filantropisch model in de sportsector zijn het de ngo's die problemen identificeren en oplossingen aandragen en zich pas daarna wenden tot succesvolle atleten voor een eigen gift en voor de promotie van dit goede doel om anderen aan te moedigen om te schenken. Preiss ziet echter, aan weerszijden, steeds meer goesting om atleten van bij het begin te betrekken. "Het is ongelooflijk hoeveel creatieve en straffe ideeën naar boven komen in cocreatie."

Lees het volledige verhaal over Common Goal op www.kbs-frb.be.

KINDEREN VAN SOLOMOEDERS LOPEN MEER RISICO

Te veel kinderen in ons land hebben het moeilijk. Bijna 13 procent moet dagelijks minstens 3 van de 17 items missen die de EU essentieel vindt voor hun ontwikkeling. België scoort daarmee ondermaats in de Europese rangschikking. Vooral kinderen die alleen bij hun moeder opgroeien lopen risico.

Dat blijkt uit een nieuwe [studie](#) van Anne-Catherine Guiot (LISER) en Wim Van Lancker (KU Leuven), op vraag van de Koning Boudewijnstichting. Kinderarmoede is een grote maatschappelijke uitdaging met aanzienlijke gevolgen, niet enkel voor de kinderen en hun gezin, maar voor de hele samenleving. Om nieuwe invalshoeken aan te dragen, publiceert de KBS de resultaten van deze studie. Kinderarmoede staat ook centraal bij het Europese voorzitterschap van België begin 2024.

De onderzoekers analyseerden voor hun studie de recentste

gegevens, uit 2021, van de EU-SILC, een enquête van de EU over het inkomen en de levensomstandigheden uitgevoerd door de statistische diensten van de verschillende lidstaten. Sinds 2018 gebruiken EU-lidstaten, boven op het inkomen van de ouders, een extra indicator voor kinderarmoede: de specifieke deprivatie van kinderen.

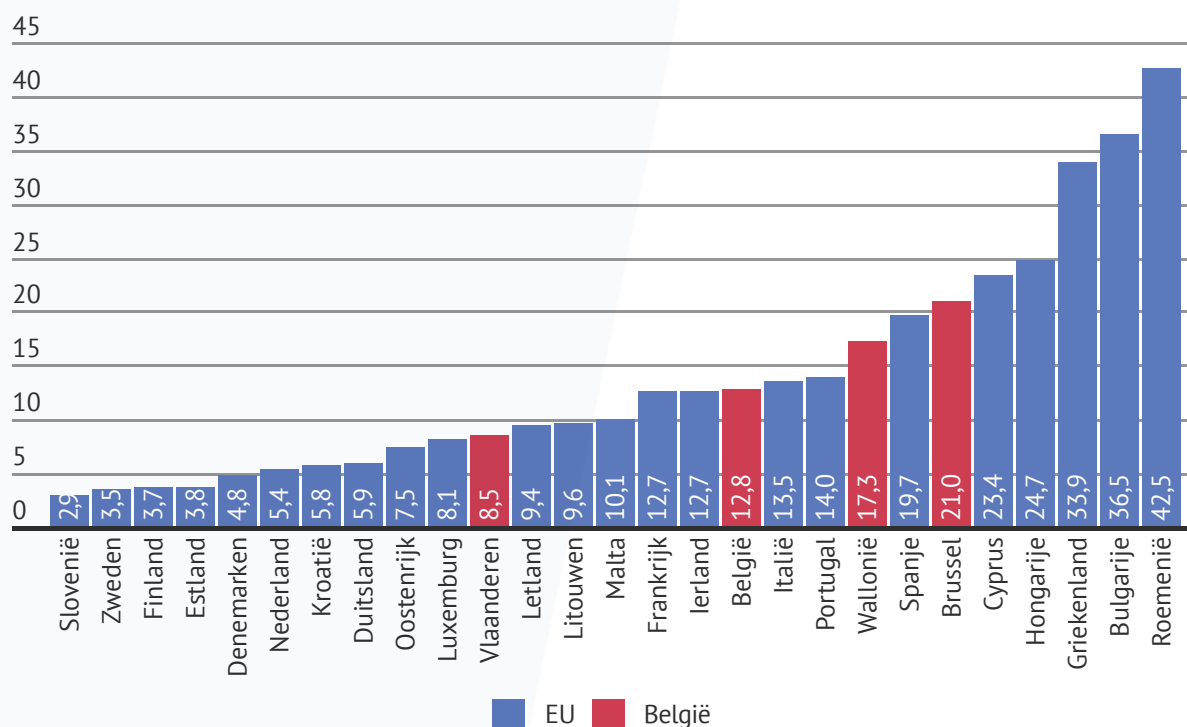
Deze indicator meet de dagelijkse moeilijkheden van kinderen, en die kunnen verschillen van die van hun ouders. Hij is gebaseerd op de toegang tot 17 items die als essentieel worden beschouwd voor een gezonde en evenwichtige ontwikkeling van elk kind dat

opgroeit in Europa. Eet het elke dag fruit en groenten? Kan het kind soms vriendjes uitnodigen thuis? Is de woning voldoende verwarmd?... Een kind wordt beschouwd als gedepriveerd als het minstens 3 van deze 17 items niet heeft.

REGIONALE VERSCHILLEN

In België is 12,8% van de kinderen gedepriveerd, maar er zijn forse regionale verschillen: 21% in Brussel, 17,3% in Wallonië en 8,5% in Vlaanderen. Hoewel de deprivatie bij kinderen sinds 2014 aanzienlijk gedaald is in de hele EU, is de daling veel beperkter in België.

DEPRIVATIE BIJ KINDEREN (0-15 JAAR), IN DE EU-LANDEN EN DE GEWESTEN IN BELGIË, 2021 (IN %)

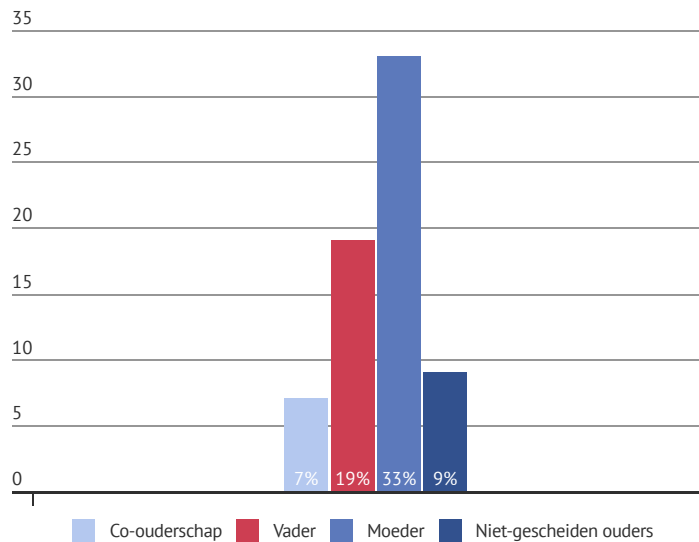

MEER DEPRIVATIE WANNEER MOEDERS ER ALLEEN VOOR STAAN

Kinderen die opgroeien bij alleenstaande ouders (die niet opnieuw een partner hebben) lopen meer risico op deprivatie, maar dat risico is nog hoger wanneer ze bij hun alleenstaande moeder wonen, namelijk vier keer hoger. Ter vergelijking: dit risico is 2,5 keer hoger voor kinderen die leven bij hun alleenstaande vader.

Moeders bij wie de kinderen (bijna) uitsluitend verblijven, combineren verschillende vormen van kwetsbaarheid, en dit verhoogt het risico op deprivatie voor hun kinderen. 80% van deze moeders werkt deeltijds, is werkloos of is helemaal niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Ze hebben dus minder inkomsten, terwijl de kosten voor een gezin en de zorg voor kinderen hoger zijn. Bovendien krijgt 61% van de alleenstaande moeders geen alimentatie van hun ex-partner.

DEPRIVATIE BIJ KINDEREN VOLGENS VERBLIJFSREGELING

Opvallend is dat bepaalde lidstaten, met een lager welvaartspeil zoals Slovenië, Estland of Kroatië, er beter in slagen om kinderen te beschermen tegen materiële deprivatie dan sommige meer welvarende landen zoals België.

KINDEREN MET EEN HOGER RISICO

Het risico op materiële deprivatie is veel groter voor kinderen van wie de ouders geen werk of een beperkt inkomen hebben, laagopgeleid zijn, huren, uit een niet-EU-land zijn, of alleenstaand zijn (zie *inzet*).

Deze deprivatie blijft niet zonder gevolgen. Zo loopt een gedepriveerd kind drie keer meer risico om niet gezond te zijn. Dit kan gevolgen hebben op de korte termijn en later, wanneer de kinderen volwassen zijn.

Kinderarmoede is en blijft een verontrustende realiteit, maar ze is niet onontkoombaar. Gerichte beleidsmaatregelen zijn een krachtige hefboom om de vicieuze cirkel van de armoede te doorbreken. De studie biedt in dit opzicht verschillende sleutels voor een beter begrip die nuttig

kunnen zijn voor beleidsmakers die effectieve en structurele maatregelen willen nemen om kinderarmoede te bestrijden.

Meer weten: de ZOOM over materiële deprivatie bij kinderen in armoede vindt u via www.kbs-frb.be.

SIDEKICK SAM

"Meestal komen de kinderen aan mijn deur kloppen bij een conflict, maar dat is slechts het topje van de ijsberg. Als je verder vraagt, ontdek je dat er diepere problemen aan de basis liggen. Zo ontdekte ik dat een kind zich op de speelplaats agressief gedroeg omdat iedereen in de klas mooie verhalen had verteld over de zomervakantie. Als je twee maanden thuis hebt gezeten omdat jouw ouders geen geld hebben, is dat heel pijnlijk en zorgt dat voor een laag zelfbeeld."

Rebecca Van der Zypen is een Sidekick Sam, een leraar bij wie leerlingen het hart kunnen luchten. Ze is lid van de [Sidekick Sam Academy](#), een onlineplatform met tools om het welbevinden van kinderen en jongeren te boosten. Elke maand vinden ze er nieuwe lespakketten, expertvideo's, testimonials, webinars en workshops. De community telt vandaag 3.900 leraars. In september organiseerde Sidekick Sam Academy een bevraging bij 2.000 leraars over wat ze nodig hebben om een veerkrachtige generatie te maken. De resultaten worden later dit schooljaar bekendgemaakt; de academie zal ze gebruiken om het materiaal te verfijnen.

NUCLEAIR AFVAL: JONGEREN LATEN VAN ZICH HOREN

Ongeveer 1.100 jongeren van de derde graad middelbaar onderwijs namen in oktober en november deel aan het maatschappelijk debat over de toekomst van hoogradioactief en langlevend afval. '[Nu voor Morgen](#)', dat er kwam op vraag van NIRAS (overheidsinstelling die instaat voor opslag en beheer van dit afval) en dat georganiseerd wordt door de KBS, biedt verschillende doelgroepen de kans om mee te praten over deze gevoelige en complexe maatschappelijke kwestie. Als de volwassenen van morgen, voelen jongeren vandaag zich betrokken bij beslissingen die zij later zullen helpen uitvoeren. Op 18 november deelde een delegatie van bijna 120 jongeren hun aanbevelingen met minister van Energie Tinne Van der Straeten en Marc Demarche, directeur-generaal van NIRAS.

BOM VAN TRAUMA IN DE KINDERTIJD TIJDIG ONTMIJNEN

De helft van de jongeren onder 18 jaar krijgt te maken met een ingrijpende ervaring die vaak sporen nalaat in hun verdere leven. Meer kennis, bewustzijn en vaardigheden over trauma in de kindertijd kan de psychische, fysieke of sociale impact ervan in de toekomst beperken. [OverHoop](#) is de naam die de KBS gaf aan een initiatief van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Hilde Crevits om dergelijke ontwikkelingstrauma's bij kinderen te voorkomen. Een jury van de KBS selecteerde tien pilootprojecten die samen 886.390 euro krijgen. Vlaanderen wil met OverHoop een pionier zijn in het vroegtijdig detecteren van kwetsbaarheden bij kinderen en hun gezin.

6,6 MILJOEN EURO

Dit bedrag hebben 60 Fondsen, beheerd door de KBS, in 2022 toegewezen aan [72 onderzoeksprojecten](#) van Belgische universiteiten en hogescholen. Deze projecten bestrijken een breed scala aan medische domeinen, maar ze hebben één ding gemeen: ze werden mogelijk gemaakt door filantropen die de levenskwaliteit van patiënten willen verbeteren. De nieuwe laureaten zijn jonge onderzoekers die aan het begin van hun carrière een duwtje in de rug krijgen of gevestigde onderzoekers die worden aangemoedigd om hun veelbelovende werk voort te zetten. De prijsuitreiking vond plaats op 5 oktober in aanwezigheid van Prinses Astrid.

KLEINE BIJDRAGEN, GROTE IMPACT

Kleinschalige initiatieven kunnen voor kwetsbare mensen een groot verschil maken. Dat is de inzet van het [Fonds Celina Ramos](#), beheerd door de KBS, dat dit jaar 20 jaar bestaat. In die twee decennia heeft het Fonds in totaal ruim 5 miljoen euro steun verdeeld aan geëngageerde en lokaal verankerde initiatieven. Zo ging 2,4 miljoen euro naar projecten voor armoedebestrijding, 1 miljoen euro naar huisvestingsprojecten onder de vorm van leningen. Het Fonds investeerde ook 1 miljoen euro in coöperatieve vennootschappen met maatschappelijke impact en 750.000 euro in bedrijven die ondernemerschap in landen in het globale Zuiden steunen.

DAKLOZENTELLINGEN: ANTWERPEN SLUIT AAN

In de nacht van 19 op 20 oktober zijn voor het vierde opeenvolgende jaar mensen die dak- en thuisloos zijn, geteld in 60 steden en gemeenten in Vlaanderen en Wallonië. De [tellingen](#) verlopen onder begeleiding van de onderzoeksteams van LUCAS KU Leuven en UCLouvain CIRTES. Ze zijn een initiatief van de KBS in een nauwe samenwerking met lokale overheden, verenigingen, vrijwilligers en onderzoekers. Voor het eerst deed in Vlaanderen de stad Antwerpen ook mee, naast Leuven en omliggende gemeenten, en Gent.

ZORG, EEN ZAAK VAN ONS ALLEMAAL

Werken in de zorg staat onder druk. Met twee rapporten legt de KBS de vinger op de wonde, maar reikt ze ook aanbevelingen en vernieuwende voorbeelden aan voor wie oplossingen zoekt.

Mensen met een job in de zorgsector vragen zich zelden af wat het nut is van wat ze doen. Ze zien het elke dag, in de blik, in de glimlach van de mensen die ze helpen en verzorgen. Maar de sector zelf is er slecht aan toe. De bevolking vergrijst in ijltempo, ziekenhuisopnames worden korter en de vraag naar thuiszorg, met vaak complexere problemen, blijft toenemen. Organisaties doen hard hun best om nieuwe mensen aan te trekken en ondertussen “de achterdeur toe te

houden”, zodat ze niet snel weer vertrekken. Maar de werkdruk is moeilijk vol te houden. Werknemers klagen over te weinig autonomie en flexibiliteit. Administratieve taken houden hen weg van de essentie: de zorg voor “hun mensen”. De financieringswijze van instellingen sluit niet aan bij de realiteit op het terrein. En, kers op de taart, het institutionele landschap in België is versnipperd.

In deze moeilijke context moeten taboes sneuvelen en lastige vragen worden gesteld. Dat doet de Koning Boudewijnstichting met de *position paper* ‘Werken in de zorg. Welke toekomst?’. Is het loon van werknemers in deze sector echt voldoende? Moet het personeelstekort opgevangen worden via immigratie? Wat is het effect van de onverbiddelijke concurrentielogica op het zorgaanbod?

Verskillende projecten op het terrein die aan bod komen in de publicatie, bewijzen dat het mogelijk is om te innoveren, om nieuwe manieren van “zorg geven” te bedenken. Om de zorgsector te wapenen voor de toekomst doet de paper een rist aanbevelingen. Sommige zijn een must. Zo moet ‘werkbaar werk’ de hoeksteen worden. Innoveren moet aangemoedigd worden. De prestatiegerichte financiering mag die innovatie niet in de weg staan. En het ‘ondergeschoven kindje’ van de preventie moet een prioriteit worden.

De publicaties ‘[Werken in de zorg. Welke toekomst?](#)’ en ‘[Welzijn op het werk in de zorg- en welzijnssector: zorgprofessionals aan het woord](#)’ zijn gratis te downloaden via kbs-frb.be.

“WE WETEN WAT ER MOET GEBEUREN, WE MOETEN GEWOON DOEN”

Zorgorganisatie i-Mens is voortdurend op zoek naar personeel op de krappe arbeidsmarkt. Ze doet dat op innovatieve manieren, maar het blijft lastig. Volgens algemeen directeur Karin Van Mossevelde zijn nieuwe recepten voor de zorg van de toekomst nodig.

i-Mens is een fusie van 11 vzw's uit de zorgsector – het antwoord op de toegenomen zorgnood in de samenleving en het personeelstekort in de zorg. Ondanks die schaalgrootte blijft het behelpen om de uitstroom van personeel te stoppen en de instroom van nieuwe collega's te stimuleren. “De hele sector gebruikt dezelfde manieren. Zij-instromers, herintreders, het helpt een beetje maar het volstaat niet. Er zijn ingrijpende veranderingen nodig.”

Wat heeft u met i-Mens geprobeerd?

“We hebben ingezet op hybride werken in de thuiszorg, waarbij we fysieke bezoeken combineren met beeldbellen. We kunnen onze mensen op de baan zo nog gericht en dus efficiënter inzetten. We vullen in de thuisverpleging medewerkers in loondienst aan met zelfstandige verpleegkundigen zodat we vraag en aanbod beter kunnen matchen. Op termijn willen we één hybride statuut voor onze medewerkers, waarbij collega's zelf kiezen,

afhankelijk van hun levensfase, of ze liever in loondienst dan wel zelfstandig zijn. Nog in de toekomst wil ik systemen over de organisaties heen koppelen. Waarom kan iemand in de dienstenchequesector niet ook meehelpen als logistiek medewerker in de kinderopvang? Dit levert ook interessantere jobs op waardoor mensen het langer uithouden.”

“We moeten afstappen van het uurtje-factuurtje.”

Karin Van Mossevelde, i-Mens

Hoe krijg je andere organisaties mee in dit verhaal?

“Veel hangt samen met de financiering. Op dit moment worden individuele organisaties gefinancierd, en als je samenwerkt, krijg je er wat bovenop. Dat moet omgedraaid worden, de overheid moet in de eerste plaats financieren wat we gemeenschappelijk doen. We moeten ook afstappen van prestatiegerichte financiering – het “uurtje-factuurtje” – die niet gericht is op preventie.”

U kijkt dus naar de overheid.

“Dit is een zaak voor iedereen. Er is een systemische verandering nodig. Aangepaste financiering, adequate regelgeving die ruimte laat voor experiment, een visie op geïntegreerde zorg in de hele zorg, en een mentaliteitswijziging bij burgers om overconsumptie te vermijden.”

Een hele kluit. Waar beginnen?

“Er zijn voldoende analyses. We weten wat er moet gebeuren. Maar het moet nú gebeuren. Het water staat de zorgsector aan de lippen. Begin met één CAO, om de concurrentie tussen deelsectoren weg te werken, haal de schotten tussen deelsectoren weg, stap af van een winstgedreven denken waarbij elke organisatie gaat voor de eigen groei. We hebben ‘doenkers’ nodig, denkers-doeners over organisaties heen, die samen met de overheid onder begeleiding van een neutrale instelling zoals de KBS snel de krijtlijnen voor de toekomst uittekenen.”

ZORG ONDER DRUK

- > 8 op de 10 ziekenhuizen zeggen afdelingen af te bouwen wegens personeelstekort.
- > In België zijn 25.000 tot 30.000 verpleegkundigen tekort.
- > In Wallonië heeft 4,8 procent van de 65-plussers thuiszorg nodig, in Vlaanderen 6,6 procent.
- > Jaarlijks stroomt 4 procent van het zorgpersoneel in België uit wegens pensioen, ander werk of ziekte.

10 JAAR BOOST

WAAROM?

Jongeren uit de meest kwetsbare gezinnen in België hebben bijna vijf keer minder kans om hogere studies te doen. Uit onderzoek blijkt dat slechts 12% van de jongeren van wie de ouders hoogstens een diploma middelbaar onderwijs hebben, doorstromen naar het hoger onderwijs en daar slagen. Dit bemoeilijkt hun kansen op succes op de arbeidsmarkt. Als antwoord hebben de KBS en het SofinaBoël Fonds voor Opleiding en Talent **Boost** opgericht. Het programma wordt intussen gesteund door veel nationale en lokale partners.

Boost is inmiddels aanwezig in **8 steden** in het hele land en wil de komende vijf jaar uitbreiden naar **3 nieuwe steden**.

IMPACT

809

actieve jongeren in 74 groepen

+400

partners, juryleden en aangesloten dienstverleners

332

betrokken middelbare scholen

+300

Boost-workshops per jaar

- Het gemiddelde slaagpercentage voor de middelbare school is **95%**.
- **58%** van de Boosters gaat naar de universiteit, **40%** naar de hogeschool met een slaagpercentage tussen **65%** en **73%**.

WIE?

Boost ondersteunt getalenteerde, gemotiveerde en veelbelovende jongeren vanaf het 4de jaar van de middelbare school (15-16 jaar) tot en met het behalen van een diploma in het hoger onderwijs (23-25 jaar).

Soorten steun

- Individuele steun
 - > Field Manager
 - > Onderwijsondersteuning
 - > Mentoring, jobs & stages
- Gezamenlijke steun
 - > Thematische workshops
 - > Culturele activiteiten
- Materiële & financiële steun
 - > Beurs & laptop
- Netwerk & community

Koning
Boudewijnstichting

Samen werken aan een betere samenleving

DANK AAN DE NATIONALE LOTERIJ EN HAAR SPELERS, EN AAN ONZE VELE SCHENKERS VOOR HUN ENGAGEMENT.

Deze nieuwsbrief 'Blikveld' verschijnt in het Nederlands en Frans drie keer per jaar. U kunt hem nalezen op kbs-frb.be. Daar kunt u zich abonneren op een digitale of papieren versie. U kunt ook bellen 02-500 45 55 of mailen publi@kbs-frb.be. Twee keer per jaar verschijnt onze internationale newsletter. En een tweewekelijkse e-news houdt u op de hoogte van al onze activiteiten. Vanzelfsprekend zijn alle abonnementen op onze nieuwsbrieven gratis.